

Stagnatie?

Op 29 november 2010 nam ik deel aan een bijeenkomst van het Informeel Netwerk Loopbaanoriëntatie en begeleiding (LOB). Onderwerp van gesprek was de concept Hoofdlijnennotitie 'Loopbaanontwikkeling van burgers' van Euroguidance Nederland. Aanwezig waren een kleine 50 mensen: onderzoekers, ondernemers, managers, bestuurders (o.a. van de NVS-NVL), ambtenaren en adviseurs op het gebied van loopbaanbegeleiding in onderwijs en arbeid.

De waardevolle Hoofdlijnennotitie biedt een onderbouwd inzicht in de hiaten in de huidige Nederlandse voorzieningen op het gebied van loopbaanontwikkeling voor jongeren en volwassenen. Welnu, dat zijn er nogal wat. Een kleine bloemlezing. Leraren missen de juiste training en voldoende tijd voor studiekeuzebegeleiding. Er is sprake van willekeur bij het management van onderwijsinstellingen bij het bepalen van de prioriteit van lob. De macht ligt niet bij de vraag- of individukant, maar bij de aanbod- of institutionele kant, die eigen agenda en prioriteiten kent. De begeleiding is niet onafhankelijk. Leerlingen en studenten zijn vaak ontevreden over de begeleiding, maar er gebeurt niets met hun feedback. In de concurrentiestrijd tussen instellingen is een wildgroei aan vervolgopleidingen ontstaan. Informatie daarover is dikwijls wervend in plaats van objectief voorlichtend. Websites voor leerlingen en decanen zijn vaak talig, moeilijk en onoverzichtelijk. Kwaliteitsborging ontbreekt. Oude beelden bepalen nog steeds het beleid met nadruk op informatievoorziening en 'de goede keuze', maar niet op duurzame ontwikkeling. Er is een quasi-markt gecreëerd die perverse prikkels levert. De overheid is afwezig en afwachtend en heeft een verkokerde blik.

Het Informele Netwerk onderschreef de inhoud van de notitie, uiteraard met de nodige aanvullingen en kanttekeningen. De kaas bestaat niet alleen uit gaten! Er is ontegenzeggelijk hard gewerkt en er is in korte tijd veel tot stand gebracht op het gebied van loopbaanbegeleiding. De genoemde hiaten bemoeilijken echter de verdere ontwikkeling.

Vanuit mijn eigen perspectief wil ik nog één hiaat noemen, dat meer aandacht zou moeten krijgen, namelijk het gebrek aan kennis en inzicht over loopbaanontwikkeling. Dankzij Marinka Kuijpers en Frans Meijers is in de afgelopen jaren goed onderzoek op gang gekomen,

maar dit laat nog talloze vragen onbeantwoord. Te vaak is beleid op vooronderstellingen of hypothesen gebaseerd. Is het geen teken van armoede, dat de theorie van Kuijpers en Meijers, die is ontwikkeld in en voor het beroepsonderwijs, nu ook voor havo en vwo als standaard geldt in het stimuleringsplan LOB van de VO-raad en in de LOB-scan?

Marco Wilke, tot voor kort kroonlid van de SER, speelde met verve een confronterende rol. Docenten doen zelf niet aan reflectie en zelfsturing en kunnen dit dus ook niet overbrengen op hun leerlingen. De grote meerderheid van de bedrijven heeft geen toekomstvisie en ziet het belang niet van loopbaanbegeleiding. Individuen worden zich pas bewust van hun loopbaan als ze met ontslag bedreigd worden. Zijn belangrijkste advies was: stimuleer de vraag, niet het aanbod.

Volgens Wilke moeten we niet de overheid verantwoordelijk achten voor loopbaanbegeleiding. Toch zijn er argumenten om dat wel te doen:

De overheid heeft zichzelf in het Europees Sociaal Handvest ertoe verplicht, dat iedereen, zowel onderwijsvolgende als volwassene, hulp kan krijgen bij het vinden van een antwoord op loopbaanvragen.

De overheid heeft veel belang bij voorspoedige loopbaanontwikkeling. Denk aan beleidsdoelstellingen zoals de concurrerende kennismaatschappij. En aan de miljarden die 'verkeerde studiekeuzen' kosten. Denk ook aan de kosten van arbeidsongeschiktheid en werkloosheid, waarvan een significant deel veroorzaakt wordt door vermijdbare of oplosbare loopbaanproblemen.

Als de overheid geen initiatief neemt, blijven we met een proces dat vitaal is voor de ontwikkeling en logistiek van menselijke vermogens, achterlopen ten opzichte van de meeste andere Europese landen.

Gelukkig lijkt de overheid zich geleidelijk bewuster te worden van het belang van loopbaanbegeleiding. Ook onze gastvrouw, Thea van den Boom, senior adviseur bij het ministerie van OCW, gelooft wel degelijk in een rol voor de overheid. Zij gaat stappen zetten om de discussie op een hoger niveau te krijgen. Succes!

Tom Luken is arbeids- en organisatiepsycholoog en werkt als onafhankelijk onderzoeker en adviseur bij loopbaanvraagstukken.

